

1981/82:131

Tisdagen den 27 april

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 19 innevarande månad.

2 § Tredje vice talmannen meddelade att *Tage Adolfsson* ansökt om ledighet från uppdraget som riksdagsledamot under tiden den 5 maj–den 4 juni på grund av enskilda angelägenheter.

Kammaren biföll denna ansökan.

Tredje vice talmannen anmälde att *Tomas Salzmänn* (m) skulle tjänstgöra som ersättare för *Tage Adolfsson*.

3 § Svar på fråga 1981/82:344 om invandrarnas situation

Anf. 1 Statsrådet KARIN ANDERSSON:

Herr talman! Hans Pettersson i Helsingborg har frågat mig om jag har försökt påverka skolan för en bättre behandling av invandrarnas barn, om jag har försökt påverka de offentliga myndigheterna så att alla behandlas lika vid anställning av medarbetare, om jag har studerat den amerikanska antidiskrimineringslagstiftningen och om jag tror att det skulle vara lämpligt med en sådan lagstiftning i Sverige.

Som jag har uppfattat frågorna avser de i första hand möjligheterna att skapa samma förutsättningar på arbetsmarknaden för invandrare som för andra. Jag besvarar frågorna i omvänd ordning.

I direktiven till den år 1978 tillsatte särskilde utredaren av fördomar och diskriminering i fråga om invandrare m. fl. – diskrimineringsutredningen – påpekade regeringen bl. a. att nuvarande lagstiftning om straff för olaga diskriminering inte gäller arbetsmarknaden. Om utredningens kartläggning emellertid visar att starka skäl talar för en utvidgning av lagstiftningen, skall ändringar kunna föreslås. Utredningens bedömning av behovet av lagstift-

ning mot diskriminering på arbetsmarknaden skall enligt direktiven ske efter samråd med arbetsmarknadens parter.

Jag har från diskrimineringsutredningen inhämtat att frågan om en utvidgning av lagstiftningen till att omfatta också arbetsmarknaden är under övervägande samt att såväl amerikansk lagstiftning av det slag som nämns i frågan som andra länders lagstiftning studeras av utredningen.

Vad gäller statliga myndigheters handläggning av anställningsärenden kan jag bara hänvisa till 11 kap. 9 § i regeringsformen och till lagen om offentlig anställning, som stadgar att avseende endast får fästas vid sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet. Jag utgår från att myndigheterna följer dessa bestämmelser utan sådan otillbörlig påverkan som antyds i frågan. Vid tillsättning av vissa typer av tjänster, som i huvudsak är inriktade på invandrarfrågor, kan såväl kunskaper i invandrarpråk som erfarenheter av och insikter om invandrarnas kulturella bakgrund vägas in som en merit.

Vad slutligen gäller frågan om skolans åtgärder för att bereda invandrabarn ökade möjligheter på arbetsmarknaden vill jag hänvisa till de omfattande insatser i detta syfte som görs inom ungdomsskolan. Utöver den reguljära skolverksamheten omfattar de bl. a. stödundervisning i svenska, hemspråksundervisning och särskilda introduktionskurser för invandrarungdomar i gymnasieskolan. Det är ingen tvekan om att dessa insatser har bidragit till att underlätta invandrarungdomarnas situation på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland invandrarungdomarna är dock fortfarande högre än för andra ungdomar. De åtgärder för att främja ungdomarnas sysselsättningsmöjligheter som regeringen vid skilda tillfällen har beslutat om har naturligtvis kommit även invandrarungdomar till del.

Anf. 2 HANS PETERSSON i Helsingborg (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Karin Andersson för svaret.

I botten på min fråga ligger naturligtvis att invandrarna skall få samma möjligheter på arbetsmarknaden som övriga invånare i vårt land. Eftersom det vid flera tillfällen har konstaterats att det förekommer diskriminering på arbetsmarknaden, har jag spetsat till frågan litet grand. Det är bra att diskrimineringsutredningen överväger att innefatta arbetsmarknaden i den lagstiftning som finns. Jag förutsätter att det kommer att bli så. Det är också bra att man i utredningen studerar den amerikanska lagstiftningen. Det finns kanske en hel del där som kan vara användbart för vårt framtida arbete.

Diskrimineringsutredningen har arbetat sedan 1978, och jag tycker nu att det börjar bli bråttom. Vi har inte sett att det har hänt någonting ännu.

Statsrådet Karin Andersson säger: "Jag utgår från att myndigheterna följer dessa bestämmelser" – 11 kap. 9 § i regeringsformen – "utan sådan otillbörlig påverkan som antyds i frågan."

Vi känner båda till fallet John Fernandez, vilken sökte jobb på invandrarverket. Han fick stå tillbaka för fem andra, som fick jobbet. Neutrala bedömare har klart konstaterat att John Fernandez hade de bästa vitsorden och den bästa kompetensen. Han besvärade sig över tillsättningen i departementet, men besvären bifölls inte.

När det gäller det statsrådet säger om skolan, är det klart att vi gör väldigt mycket för att ge invandrarbarn samma utbildning och samma möjligheter på arbetsmarknaden. Men det förekommer ändå en viss diskriminering i skolan, och det var den biten jag tyckte att man skulle titta litet mer på. Som väl är förekommer inte diskriminering på så många ställen, men den finns, och vi måste göra någonting för att motverka den.

En annan form av diskriminering är att polisen på öppen gata kan kräva legitimation av människor som ser osvenska ut, bara för att kontrollera om de har rätt att vistas i landet. Det är osmakligt att vi har det på detta sätt, och det måste vi också göra någonting åt.

Jag skulle vilja fråga statsrådet: Varför har man inte satsat några kronor på att förändra de attityder som vi svenskar har mot invandrare? Det har ju gjorts många utredningar. Varför har vi inte försökt att utbilda oss själva för att få en annan attityd mot våra vänner invandrarna än vad som nu är fallet?

Anf. 3 Statsrådet KARIN ANDERSSON:

Herr talman! När Hans Pettersson i Helsingborg säger att det tar lång tid innan diskrimineringsutredningen kommer med förslag, vill jag erinra om att utredningen kom med ett delförslag förra hösten. Det förslaget har efter sedvanlig beredning lagts fram som proposition och har nyligen antagits av riksdagen. Det gällde hets mot folkgrupp, en fråga som man ansåg att det var angeläget att lyfta fram först. Utredningen arbetar nu med all skyndsamhet med det förslag om diskriminering i arbetslivet som vi nu diskuterar. Jag kan inte nu säga exakt när utredningen beräknar att vara färdig, men jag vet att man har fullt pådrag i arbetet.

Hans Pettersson tog upp ett enskilt fall, som vi båda känner till. Jag känner mig här förhindrad att mer konkret gå in på ett enskilt ärende. Men det är så att det för vissa tjänster kan krävas speciella meriter, som väger upp de teoretiska meriter som andra kan ha. Det är egentligen allt jag vill säga i den frågan. Jag har haft tillfälle att bedöma ärendet och har tagit ställning. Jag upplever att det var ett riktigt ställningstagande. Självfallet ser jag det inte som att det här på något sätt skulle ha varit fråga om diskriminering – det skulle ha varit mig helt främmande. På invandrarverket har man en ganska stor procent personer med invandrarbakgrund anställd. Jag tror att detta väl visar att man där inte på något sätt diskriminerar dem som har sådan bakgrund.

Varför gör man ingenting för att hindra diskrimineringen och mobbningen i skolan, frågade Hans Pettersson. Men vi vidtar åtgärder på det området. I den första budget jag var med om att utarbeta lade jag fram förslag om att medel skulle anslås för ett projekt som kallades invandrarkunskap för svenskar. – Jag ser att min talartid är slut, och jag ber att få återkomma.

Anf. 4 HANS PETTERSSON i Helsingborg (s):

Herr talman! Det jag undrar över är just att man på invandrarverket har andra kvalifikationsbedömningar när det gäller tillsättning av vissa tjänster. I

svaret står det: "Vid tillsättning av vissa typer av tjänster, som i huvudsak är inriktade på invandrarfrågor, kan såväl kunskaper i invandrarpråk som erfarenheter och insikter om invandrarnas kulturella bakgrund vägas in som en merit."

I det aktuella fallet hade vederbörande kunskaper i invandrarpråket och också kännedom om den kulturella bakgrunden. Det gällde här erfarenheter från Latinamerika, varifrån vi får väldigt många invandrare. Jag tycker att det i det här fallet var en klar diskriminering från invandrarverkets sida.

Karin Andersson har vid något tillfälle yttrat att det skulle vara önskvärt att fler invandrare fick arbete inom exempelvis polisen. Jag tycker att det vore värdefullt om vi med de möjligheter vi har försöker att få fler invandrare anställda inom den offentliga förvaltningen över huvud taget. Det skulle kunna ge både invandrarna och myndigheterna stora fördelar.

Anf. 5 Statsrådet KARIN ANDERSSON:

Herr talman! Jag vill gärna slutföra det jag var inne på i mitt förra anförande. Det gällde den speciella satsning som invandrarverket gör i fråga om invandrankunskap och som i inledningsskedet riktar sig till skolan. För ett speciellt projekt, som kallas invandrankunskap för svenskar, har det anslagits 1,5 miljoner de tre senaste åren, och i det första skedet har man framför allt riktat sig till lärare. Jag hoppas att detta skall kunna få effekt. Dessutom har invandrarverket ständigt ett pågående arbete, som syftar till att förhindra diskriminering av invandrare, även av barn i skolan.

Hans Pettersson tog också upp polisens utlänningskontroll. Jag vet att det har riktats kritik mot den s. k. inre utlänningskontrollen, som polisen har skyldighet att utföra för att kontrollera om personer vistas här utan tillstånd. Här har en gemensam arbetsgrupp med representanter från polisen och invandrarverket kommit fram till vissa regler, som jag hoppas skall kunna leda till en bättre ordning, så att man kan undvika konflikter.

Anf. 6 HANS PETTERSSON i Helsingborg (s):

Herr talman! Jag vet att det läggs ned väldigt mycket pengar på utredningar av olika slag. Man skulle kanske också kunna använda invandrarnas organisationer som hjälp och som referensgrupp i dessa utredningar. Exempelvis Immigranternas riksförbund har genom sin ordförande i Stockholmsavdelningen hemställt om ett blygsamt bidrag på 5 000 kr. för att kartlägga vissa problem som sammanhänger med invandrarnas svårigheter att etablera sig i vårt samhälle. Det vore en bra början, om vi kunde få dessa problem kartlagda och om vägar kunde anvisas för hur man skall angripa olägenheterna. Jag tycker att det vore bra om statsrådet kunde medverka till att dessa medel utanordnas.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1981/82:331 om skogsgödslingens effekter på lavar

Nr 131

Tisdagen den
27 april 1982

Anf. 7 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! John Andersson har frågat mig om jag avser vidta några åtgärder i anledning av vad som framkommit i en forskningsrapport om effekter av skogsgödsling på kvävefixerande lavar. I rapporten konstaterades att de undersökta kvävefixerande lavarna dött av behandling med ammoniumnitrat.

Jag vill framhålla att jag med uppmärksamhet följer forskningsresultaten inom detta område eftersom lavarnas fixering av kväve inte är oväsentligt för näringstillförseln till stora delar av skogsmarken.

Jag vill dock erinra om att skogsgödsling sker i begränsad utsträckning. I genomsnitt har under de senaste åren ca 150 000 hektar skogsmark gödslats årligen. Sammanlagt har ca 7 % av den produktiva skogsarealen gödslats någon gång.

Enligt vad jag erfarit, och som John Andersson redan vet, har kommittén om användningen av kemiska medel i jord- och skogsbruket uppmärksammat dessa forskningsrön. Kommitténs slutrapport väntas före utgången av innevarande år. Innan den rapporten är klar avser jag inte att vidta några åtgärder.

Anf. 8 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får först tacka jordbruksministern för svaret.

Så vill jag också få deklarerat att jag personligen inte sett frågan om skogsgödsling, om sådan sker en gång under skogens omloppstid, som någon större fara. Detta sett utifrån gödslingens försurande inverkan och den tillfälliga höjningen av nitrathalten i vattnet.

Men de nu föreliggande uppgifterna tyder på att mycket ännu är okänt om gödslingens effekter. Enligt min mening måste dessa rön tas med stort allvar.

I denna rapport konstateras att samtliga undersökta kvävefixerande lavar dör av behandling med ammoniumnitrat.

På stora delar av Sveriges barrskogsbärande marker utgör lavarnas fixering en av de dominerande källorna till biologiskt fixerat kväve och är av samma - eller större - storleksordning som summan av samtliga övriga kvävetillskott.

Det sägs att en återkolonisation av lavar tar mycket lång tid på grund av deras långsamma tillväxt. Konsekvensen är att man kan förvänta sig att det efter en gödselgiva under en lång period på flera decennier blir väsentligt reducerad kvävetillförsel till marken, en faktor som bör vägas in vid bedömningen av ekonomin i skogsgödslingen. Man säger att för lavarnas del innebär de rön som gjorts att risk för utrotning av samtliga kvävefixerande lavar torde föreligga vid kvävegödsling av skogsmark. Riskerna omfattar hela arealen intensivt brukad skog i landet, dvs. merparten av vår skogbärande areal.

Om skogsgödslingens effekter på lavar

Jag vill dock notera att jordbruksministern avser att med uppmärksamhet följa forskningsresultaten på detta område. Nu hänvisar jordbruksministern till en kommitté som arbetar med bl. a. denna fråga. Vad jag egentligen ville veta var om denna rapport föranleder några initiativ till ytterligare forskning på detta område och om man avser att öka resurserna till denna forskning. Jag tror att den kommitté som jordbruksministern hänvisar till och som jag själv är ledamot av inte skulle ha någonting emot att få veta litet mera om detta när man skall ta ställning och föreslå eventuella åtgärder. Det synes mig som om man här skulle kunna öka insatserna och ta fram ett bättre beslutsunderlag. Vad jag ville veta var om jordbruksministern tänkte ta några initiativ i den riktningen.

Anf. 9 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! John Andersson är sakkunnig i utredningen om kemiska medel i jord- och skogsbruk. Utredningen har vid sitt senaste sammanträde, där John Andersson deltog, diskuterat den fråga som han nu har ställt till mig. För John Andersson finns det därför rika möjligheter att föra diskussionen vidare i utredningen. För mig finns det anledning att vänta med uttalanden om ökade forskningspengar till dess just den här utredningen är klar med sin utvärdering. Då får jag ett bättre underlag när det gäller att ta ställning.

Anf. 10 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag är införstådd med att jag har möjlighet att föra den här diskussionen inom utredningen.

Men det här är bara *en* forskningsrapport, och vad jag var ute efter var att få en uppföljning. Det är ju mycket lättare att ta ställning om rapporter följs upp, eventuellt med nya försök, så att beslutsunderlaget blir bättre.

Tror jordbruksministern att man kan ta slutlig ställning till de här problemen utifrån de rön som har presenterats? Kan man misstänka att det finns felaktigheter eller brister i en sådan här rapport?

Det är dessa problem som föranlett mig att ställa frågan.

Anf. 11 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Ett vet jag: Skall man gå in med ytterligare pengar till forskning för att få ett ännu säkrare material att ta ställning till för den utredning som John Andersson sitter i, då lär det dröja ytterligare fem eller kanske tio år innan kommittén om användningen av kemiska medel i jord- och skogsbruket kan lägga fram sitt förslag. Och det är ju inte så bra, eftersom jag har uppfattat att kommittén skall vara klar med sitt arbete i höst.

Överläggningen var härmed avslutad.

Tisdagen den
27 april 1982

*Om åtgärder mot
ras vid Norsälven*

Anf. 12 Kommunministern KARL BOO:

Herr talman! Gullan Lindblad har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att åstadkomma effektivt skydd mot ras vid Norsälven.

Stränderna vid Norsälven har under modern tid varit utsatta för ett antal skred eller ras. Detta anses bero bl. a. på att älven fortfarande befinner sig i vad som kan kallas ett dynamiskt skede.

Regeringen har ställt vissa medel till förfogande för stabilitetsundersökningar inom Vålbergs samhälle. Av undersökningarna framgår att förstärkningsåtgärder behövs i första hand längs bebyggda älvsträckor i Vålberg, Trossnäs och Edsvalla.

De åtgärder som föreslås är bl. a. erosionsskydd, motfyllning i slänter, åtgärder beträffande skogsvegetation samt avschaktningar av släntkrön. Av undersökningarna framgår att det inte f. n. föreligger någon överhängande fara för skred. Det anses emellertid väsentligt att fortsatt geoteknisk övervakning sker inom området i avvaktan på att förstärkningsåtgärder vidtas.

Regeringen har mot denna bakgrund ställt medel till förfogande för att den geotekniska övervakningen skall kunna fortsätta.

Vissa av de föreslagna skogsvårdande åtgärderna planerar man att sätta i gång som beredskapsarbete.

Frågan om möjlighet att vidta ytterligare åtgärder prövas f. n. av regeringskansliet.

Jag vill erinra om att räddningstjänstkommittén (Kn 1979:01) enligt sina direktiv (Dir. 1979:36) skall pröva frågan om geotekniska undersökningar och skredförebyggande åtgärder. Räddningstjänstkommittén beräknas lägga fram ett betänkande i frågan under året.

Som jag nyss nämnde föreligger det enligt de geotekniska undersökningarna f. n. inte någon överhängande fara för skred. Utvecklingen i området följs fortlöpande av länsstyrelsen och Karlstads kommun med bistånd av statens geotekniska institut.

Jag vill nämna att det finns möjligheter att ingripa med räddningstjänst om stabilitetsförhållandena avsevärt skulle försämrats.

Anf. 13 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunministern för svaret.

Det framgår av svaret att kommunministern väl känner till detta ärende, bl. a. efter den uppvaktnings som gjordes av representanter för länsstyrelsen, Karlstads kommun och länets riksdagsledamöter i slutet av januari detta år.

Rasrisken i Nors kommun är av gammalt datum, men frågan aktualiserades förra året genom mycket kraftiga opinionsyttringar från befolkningen i Vålberg, som känner sin trygghet hotad.

Något nytt har dess bättre inte tillkommit i ärendet, och jag vill gärna understryka att både länsstyrelsen och Karlstads kommun har vidtagit de

åtgärder som hittills har varit möjliga att vidta. Bl. a. har kommunen fortlopande utfört mätningar på ett fyrtiotal ställen utefter älven. Regeringen har också skjutit till medel till geotekniska mätningar.

Jag hade naturligtvis helst velat ha ett klart svar av kommunministern som pekat på vad regeringen ämnar göra. Litet orolig är jag över att man understryker att det inte föreligger någon överhängande fara för skred, och att man kan gå in om det skulle visa sig att stabilitetsförhållandena avsevärt skulle försämrats. Detta är i och för sig gott och väl, men vid Karlstads kommuns gatukontor anser man att åtgärder bör vidtas för en kostnad av ca 40 milj. kr. under en tioårsperiod för att full säkerhet skall nås. Detta innebär en kostnad av ca 6 milj. kr. 1982, ca 4 milj. kr. de därpå följande åren t.o.m. 1987 och avschaktning till en kostnad av ca 13 milj. kr. under åren 1988–1991.

De allra nödvändigaste åtgärderna, som helt enkelt måste utföras för att stabiliteten inte skall gå förlorad, är erosionsskydd till en beräknad kostnad av 11 milj. kr., motfyllnad för ca 4 milj. kr. och omläggning av en ledning för ca 0,5 milj. kr.

Dessa arbeten är knappast lämpliga som beredskapsarbeten. Största kostnaden beräknas för inköp av bergkross. Detta skulle naturligtvis ge en välkommen sysselsättning för åkerinäringen i Värmland, som har ett mycket svårt läge efter konkurser. Norr om Norsbron har man beräknat att skogsvård bör utföras för ca 1,5 milj. kr. Här framgår det också av svaret att man kan tänka sig beredskapsarbeten. Söder om Norsbron utförs redan s.k. T-arbeten.

Det är viktigt att den stabilitet som finns i dag säkras för framtiden. En sämre stabilitet får inte tillåtas. Norsälven är en allmän farled, och det är viktigt att också sjöfarten kan fungera i framtiden. Men det allra viktigaste är ändå vålbergsbornas säkerhet.

Jag är tacksam för att frågan f.n. bereds inom regeringskansliet. Men jag hoppas att jag kan tolka svaret på det sättet att regeringen också är beredd att svara för de åtgärder som är nödvändiga. Kan jag göra det, herr kommunminister?

Anf. 14 Kommunministern KARL BOO:

Herr talman! Det är riktigt att Karlstads kommun har beräknat hela kostnaden till 38,5 milj. kr. under en tioårsperiod. De två saker som har prioriterats är skogsavverkningen och motfyllnaden.

Skogsavverkningen planeras, enligt de uppgifter vi har, att utföras som beredskapsarbete. Då är det de 2,8 miljoner ytterligare som skulle behövas för motfyllnaden som är aktuella.

Jag vill erinra om att regeringen i förra veckan ställde mera pengar till förfogande för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Även Värmland får självfallet en ökad ram. Detta bör kunna tolkas så, att sådana här åtgärder bör kunna prioriteras av länet inom de ifrågakvarande ramarna.

Det är klart att man kan diskutera vilka det ger sysselsättning. Men, som Gullan Lindblad sade, det är det totala arbetsmarknadsläget som man bör ta

hänsyn till. Det betyder således att länet också här kan göra prioriteringar.

Nr 131

Tisdagen den
27 april 1982

*Om åtgärder mot
ras vid Norsälven*

Anf. 15 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Det är gott och väl att regeringen har beviljat medel till arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Men som jag sade är det många av de här åtgärderna som inte kan utföras som beredskapsarbeten, utan som snarare handlar om att få utfyllnad till stånd. Detta är inte direkt sådant som skapar mycket sysselsättning. Men det kostar pengar, och det är viktigt för kommunen att få ett besked om att staten kommer att stå för kostnaderna.

Jag vill i det här sammanhanget erinra om att staten har svarat för samtliga erosionsskydd i Göta kanal. Det är naturligtvis förhoppningen hos oss på Värmlandsbänken att så skall kunna ske även i det här fallet.

Jag vill till sist fråga kommunministern om Karlstads kommun kan vänta sig ett konkret svar rörande den här frågan inom den närmaste tiden. Det är mycket viktigt för kommunens handlande att få ett besked.

Anf. 16 Kommunministern KARL BOO:

Herr talman! Jag vill först erinra om vad jag sade i svaret, nämligen att räddningstjänstkommittén beräknas lägga fram ett betänkande i slutet av innevarande år. Det blir då möjligt att ta ställning till hela frågan om hur skadeskyddskostnaderna skall fördelas. Man kan naturligtvis diskutera var statens skyldigheter träder in, men jag tycker att om det finns resurser som ställts till länets förfogande, så får det väl också i det här avseendet bli fråga om en prövning från länsmyndigheternas sida av hur man vill använda de medel som statsmakterna anvisat för sysselsättningsfrämjande åtgärder.

Jag vill därutöver tillägga att det givetvis föreligger liknande problem på många håll i landet. Det innebär att man måste göra en totalbedömning, innan man lämnar ett konkret och definitivt besked till ett enda län.

Anf. 17 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag är litet rädd för att tiden går. Om vi skall avvakta den här utredningen, dröjer det ju till slutet av året. Från kommunens sida är man angelägen om att få besked så snart som möjligt, och jag ber om att man verkligen skall få det.

Det är alldeles självklart att man kommer att använda de medel som ställts till förfogande till sådana arbeten som är lämpliga att utföras som beredskapsarbeten, men som jag redan sagt lämpar sig tyvärr inte allt för beredskapsarbete. Det kan vara sådant som direkt handlar om vissa kapitalinvesteringar och mer kvalificerat arbete för bl. a. åkerinäringen och vissa vägföretag. Jag dristar mig i alla fall att uttrycka den örhoppningen, att kommunen skall få ett klart besked från regeringen om vad man skall kunna företa i en nära framtid.

Överläggningen var härmed avslutad.

Tisdagen den
27 april 1982

*Om förkortad
arbetstid, m. m.*

6 § Svar på fråga 1981/82:336 om förkortad arbetstid, m. m.

Anf. 18 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg har frågat mig hur regeringen ser på och vill bekämpa de könsmässiga orättvisorna inom arbetslivet samt av vilken anledning regeringen helt avskriver kravet på en generell nedtrappning av arbetstiden för alla.

Att kvinnor och män skall ha lika möjligheter och samma ansvar är en självklar utgångspunkt för regeringens politik på olika områden. Inom arbetslivet har detta bl. a. tagit sig uttryck i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet samt inrättandet av den särskilda myndighet, jämställdhetsombudsmannen, som skall övervaka lagens efterlevnad. I princip har också alla särregler för kvinnor tagits bort bl. a. i arbetsmiljö- och arbetstidslagstiftningen.

Jämställdhet kan inte uppnås enbart genom lagstiftning. Av stor vikt är också insatser av både informations- och forskningskaraktär.

Önskemålet om en generell nedtrappning av arbetstiden kvarstår. Däremot är det regeringens uppfattning att det inte inom den tid som nu kan överblickas finns något samhällsekonomiskt utrymme för en generell nedtrappning av arbetstiden.

Den ändring av det maximala övertidsuttaget som finns i den nyligen framlagda propositionen om ny arbetstidslag är i första hand en teknisk omläggning till följd av att arbetstidsbestämmelserna föreslås bli förenklade och mer enhetliga.

Anf. 19 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret på frågan.

Det är kanske något sensationellt att arbetsmarknadsministern i en TT-intervju uttalat att fler deltidstjänster måste inrättas. Motivet är socialt betingat, säger arbetsmarknadsministern, men deltidstjänster skulle också ge fler arbetstillfällen. Såvitt jag förstär måste då hela tanken på en förkortning av arbetsdagen till sex timmar avskrivras. Det är tydligen i stället deltidarbete som står på dagordningen för regeringens del.

En miljon kvinnor arbetar deltid – merparten av dem som deltidarbetar är alltså kvinnor. Som dagens arbetstider är kan det naturligtvis vara praktiskt att arbeta på deltid, men det är förknippat med en rad olägenheter och minskar knappast orättvisorna mellan män och kvinnor.

I en TT-intervju säger arbetsmarknadsministern att män i lika hög grad som kvinnor bör ta deltidarbete. Min fråga är: Hur skall det gå till? Hur skall man kunna påtvinga män deltidarbete i dag? För det är väl ganska utsiktslöst att med dagens arbetsmarknad få män som arbetar heltid att halvera sin arbetstid och sin lön. Om man tror att detta är möjligt, så känner man inte till de ekonomiska betingelser som råder för flertalet av dem som arbetar inom LO-kollektivet och för de lägre tjänstemännen.

Resultatet av den linje som arbetsmarknadsministern företräder måste leda till en ökad press på de kvinnor som finns på arbetsmarknaden i dag att

ta deltidarbete, och därmed ökar ojämlikheten. Detta måste också ses mot bakgrund av proposition 154 om arbetstidsfrågorna och övertidsbestämmelserna. Det förslaget kan ju knappast bidra till ökad rättvisa mellan män och kvinnor, snarare tvärtom. Det enda vettiga vore naturligtvis att gå mot en sextimmarsdag. Nu är den frågan skjuten på framtiden, säger arbetsmarknadsministern. Det är en ekonomisk fråga.

Här sitter nu arbetsmarknadsministern på två stolar, och jag skulle vilja ställa ett par frågor till honom. Möjligheten till sextimmarsdag avskrivs, och både i föregående proposition och i den som nu snart skall behandlas sägs att man skall uppmärksamma frågorna ur jämlikhetssynpunkt – alltså jämlikhet mellan män och kvinnor – men att det av ekonomiska skäl inte nu går att förkorta arbetstiden för alla.

Arbetsmarknadsministern går emellertid ut och säger att nu skall vi öka deltiden. Är det inte så, herr arbetsmarknadsminister, att det är kvinnorna som får ta stryk i dagens ekonomiska situation? Är det inte det som blir resultatet av jämlikhetssträvandena – att läget snarare blir tvärtemot vad det borde bli?

Anf. 20 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Får jag först betona att frågan om en generell arbetstidsförkortning är en fråga som parterna skall bedöma i en avtalsrörelse, där det skall avgöras hur ett visst utrymme i ekonomin skall utnyttjas. Då står ett generellt påslag på lönerna, eller löneökningar över huvud taget, mot frågan om arbetstidsförkortning.

Som Lars-Ove Hagberg vet så har ekonomin de senaste åren inte tillåtit ens en positiv utveckling av reallönen. Därför har både arbetstagar- och arbetsgivarsidan gjort bedömningen att någon generell arbetstidsförkortning knappast kan vara aktuell under den tid som vi nu överblickar. Jag och hela regeringen gör samma bedömning i olika sammanhang. Det är knappast något anmärkningsvärt i en situation där det ekonomiska utrymmet är knappt och redan in-tecknat.

Däremot har jag sagt att arbetstidsfrågorna i första hand bör bedömas utifrån individens önskemål och möjligheter. Jag har inte några principiella invändningar mot deltidarbete, om det sker enligt arbetstagarens eget önskemål.

Vi vet att de allra flesta som deltidarbetar gör det därför att de vill göra det. Sedan kan vi alltid diskutera varför de vill det – om det är skattepolitik eller något annat som leder fram till ett sådant önskemål. Men vi konstaterar att så är fallet.

Jag har inte velat påtvinga någon, varken man eller kvinna, deltidarbete. Däremot har jag sagt att när det ligger i arbetstagarens eget intresse och är möjligt på arbetsplatsen, så bör man eftersträva att tillmötesgå den enskildes önskemål.

Anf. 21 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern upprepar naturligtvis den gamla klyschan att det är arbetsmarknadens parter som allena bestämmer när man skall införa en sextimmarsdag. Så är det ju icke, utan det gäller att regering, riksdag och de politiska partierna skapar de förutsättningar och gör de grundliga bedömningar som kan behövas för att förkorta arbetstiden. Men de förutsättningar som finns i dag gör att människor drivs in i deltid. Nu har arbetsmarknadsministern politiskt sanktionerat att fler skall arbeta deltid och sagt att man därmed får in flera på arbetsmarknaden. Det måste vara en politisk viljeyttring av arbetsmarknadsministern, och den befrämjar inte rättvisan mellan män och kvinnor – snarare tvärtom. Att säga att individen själv skall avgöra om han eller hon vill arbeta deltid eller inte är ju att dra sig undan ansvaret, herr arbetsmarknadsminister!

I TT-intervjun sades det klart och tydligt att arbetsmarknadsministerns vilja är att flera skall arbeta deltid. Och det blir kvinnorna som får ta den deltiden. Jag bara konstaterar att arbetsmarknadsministern, som är folkpartist, nu helt har sprungit ifrån tanken på sextimmarsdag.

Anf. 22 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Jag skall gärna förse Lars-Ove Hagberg med en utskrift av den TT-intervju som vi talar om. Lars-Ove Hagbergs frågor bygger uppenbarligen på en serie missförstånd.

Det är inte så att jag har sagt att jag tycker att man – vare sig män eller kvinnor – skall arbeta deltid. Jag har tyckt att när individerna, arbetstagarna – män eller kvinnor – önskar jobba deltid så skall den frågan prövas positivt på varje arbetsplats, för att se om man kan tillmötesgå dessa individuella önskemål. Det är något helt annat än att påtvinga någon vare sig heltid eller deltid!

Påtvinga är tydligen däremot vad Lars-Ove Hagberg vill göra. Han vill nämligen påtvinga parterna på arbetsmarknaden en arbetstidsförkortning som kommer att kosta ca 25 % av det ekonomiska utrymmet. Jag menar att om och när det utrymmet står till förfogande skall i första hand parterna bedöma om de vill disponera det för arbetstidsförkortning eller för ökade reallöner.

Men även om vi kan hålla denna vackra tanke levande så ligger det – det måste ändå i sanningens namn sägas, Lars-Ove Hagberg – inte inom möjligheternas gräns att med bevarad reallön förkorta arbetstiden till sex timmar under den tid vi nu kan planera för och överblicka. Så mycket ärlighet tycker jag att också Lars-Ove Hagberg borde kosta på sig!

Anf. 23 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag konstaterar att med borgerlig politik är det omöjligt att genomföra sextimmarsdagen. Den prioriteringen finns inte där.

Jag förutsätter att arbetsmarknadsministern har godkänt utskriften av TT-intervjun. Där står det klart och tydligt att man skall ta deltid. Det är ett politiskt utspel och en politisk viljeyttring – det är väl inte för ro skull som

arbetsmarknadsministern uttalar sig för pressen och låter göra TT-intervjuer!

Arbetsmarknadsministern säger alltså i intervjun att han ser positivt på deltiden men inte att han ser positivt på några andra åtgärder, som skulle kunna öka jämställdheten. Vad man skulle kunna göra är att skapa möjligheter för att trappa ned arbetsdagen till målet sex timmars arbetsdag. Men några sådana möjligheter nämns inte i intervjun med arbetsmarknadsministern.

Nr 131

Tisdagen den
27 april 1982

*Om visst skolbyg-
ge i Gällivare
kommun*

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1981/82:343 om visst skolbygge i Gällivare kommun

Anf. 24 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Karl-Erik Häll har frågat mig dels om jag har något att erinra mot ett i demokratisk ordning fattat beslut i ett skolbyggnadsärende i Gällivare kommun, dels vad jag har avsett när jag i ett brev har uppmanat en person som hungerstrejkar i protest mot beslutet till ett fortsatt politiskt arbete.

Bakgrunden till frågan är att skolstyrelsen i Gällivare kommun har beslutat att lägga ned den i dag befintliga skolan i Skaulo i samband med att en ny låg- och mellanstadieskola skall byggas i Puoltikasvaara. En enskild person i Skaulo inledde i början av mars en hungerstrejk som protest mot beslutet.

Med anledning av ett brev till mig från personen i fråga har jag i ett svarsbrev konstaterat att beslut om nedläggning av skolor på grundskolenivå är en kommunal angelägenhet och att jag som skolminister inte kan ändra det beslut som kommunen fattat i den aktuella frågan. I svaret informerar jag vidare om den proposition om flexibel skolplanering som f. n. behandlas av riksdagen och som avser att ge möjlighet för kommuner att inrätta eller bibehålla små skolor. Jag konstaterar dock att detta förslag måste följas upp lokalt av dem som vill behålla små skolor. Mot den bakgrunden uppmanar jag i svaret brevskrivaren att i fortsättningen arbeta politiskt i kommunen för att uppnå sitt mål, att behålla skolan i Skaulo.

Sammanfattningsvis har jag således i brevsvaret konstaterat dels att det är en kommunal angelägenhet att besluta om nedläggning av en skola och att jag som skolminister inte kan ändra kommunens beslut, dels att rätta vägen att påverka frågan om nedläggning av skolan i Skaulo är genom politiskt arbete i kommunen.

Avslutningsvis vill jag nämna att jag också har haft direkt kontakt med personen i fråga och att han numera har avbrutit sin hungerstrejk.

Tisdagen den
27 april 1982

*Om visst skolbyg-
ge i Gällivare
kommun*

Anf. 25 KARL-ERIK HÄLL (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret, som jag menar inte är något svar på min fråga.

Sedan jag ställde frågan har statsrådet gjort ett besök i Gällivare kommun. Jag förstår att det skall anses som ett officiellt statsrådsbesök, eftersom länskolnämnden fick en inbjudan att träffa statsrådet vid besöket. Men varken samtalen med länskolnämnden eller samtalen med skolstyrelsen handlade, såvitt jag förstår, om de skolor som jag har frågat om. Desto mer tal om dessa skolor blev det under den efterföljande presskonferensen – med pressen och lokalradion. Där tyckte statsrådet Ulla Tillander till ordentligt, och där kom egentligen svaret på min fråga beträffande uppfattningen om det demokratiskt fattade beslutet. Där sade statsrådet att båda de gamla skolorna skulle renoveras. Det skulle barnen må bra av, och det skulle inte bli dyrare att driva två skolor än att bygga en ny. Om en skola skulle byggas, skulle den naturligtvis inte byggas i den by där skolstyrelsen hade beslutat göra det utan i den andra, därför att där fanns det fler elever. Där har statsrådet rätt. Det finns i dag totalt 71 elever i de här två skolorna. I skolan i Skaulo finns det 36 elever mot 35 i skolan i den andra byn. Det är, vill jag upplysa kammarens ledamöter om, 3 km mellan skolorna.

Skall man verkligen tolka statsrådets uttalanden så att det skall vara två skolor i detta område? Är statsrådet i så fall villig att ställa ekonomiska resurser till kommunens förfogande som täcker de merkostnader som investeringen enligt statsrådets modell innebär och de ökade driftkostnader som det skulle bli fråga om? Och kan det vara försvarbart att ställa upp med den ökade lärarresurs som det också måste bli fråga om?

Vi reagerade väldigt starkt mot statsrådets tyckande. Vi upplever det som litet magstarkt att man först är med om att i regeringen besluta dra in kommunala skattepengar, i Gällivare kommuns fall 6 milj. kr., för att därefter åka till Gällivare och tycka i de frågor som uteslutande är kommunens ekonomiska frågor, vilket också framgår av statsrådets svar. Om statsrådets modell skulle bli allmängiltig när det gäller skolor i mitt län skulle ingen vara gladare än jag. Men då behövs det mer än att tycka – då behövs det mycket pengar. Det är många skolor som i dag är nedläggningshotade och där färdvägen till alternativ skola inte är en fråga om kilometer utan om mil – och många mil.

Jag är tacksam om statsrådet vill besvara de följdfrågor som jag har ställt med anledning av statsrådets besök i Gällivare. Det är många där hemma som med spänning väntar på statsrådets svar.

Den proposition som nämns i svaret handlar såvitt jag minns uteslutande om små högstadieskolor. Vilken anledning finns det att nämna dem i svaret på min fråga, som uteslutande handlar om låg- och mellanstadieskolor?

Anf. 26 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Jag vill upprepa vad jag sade i mitt svar, att kommunens beslut är formellt riktigt. Det har säkert tagits efter alla konstens regler. Och det var inte mot innehållet i det beslutet som jag uttalade mig kritiskt som

svar på frågor som jag fick vid mitt besök i Gällivare kommun. F. ö. uttalade jag samma uppfattning som en betydande minoritet hade i Gällivare kommun och i Gällivare skolstyrelse.

Karl-Erik Häll nämner att jag i svaret hänvisar till propositionen om flexibel skolplanering. Under den senaste tiden har vi just i samband med den propositionen sysslat med frågor om att satsa på mindre skolor. Vi har sett i hur många fall det faktiskt i onödan har lagts ner skolor, då man i stället hade kunnat bibehålla dem. Det har varit ett uttryck för en hårt centraliserad politik. Resultatet har blivit centralskolor, och i många fall onödigt långa skolvägar. Skolskjutssystemet har kanske i onödan använts då man i stället kunde ha bibehållit små skolor.

Den proposition som jag nämnde innebär en viktig omprövning av den skolplanering som tillämpas i många kommuner. Man kan säga att det är ett bevis på en omprövning på en viktig punkt, nämligen av den skolpolitik som dominerade under 1960-talet och in på 1970-talet.

När jag då upptäcker att skolplaneringen för byarna Skaulo och Puoltikasvaara är en oavbruten fortsättning på en skolplanering som det har funnits all anledning att ändra på, är det svårt för mig som skolminister att inte tillkännage min uppfattning – i synnerhet som jag blev tillfrågad under presskonferensen och i synnerhet som det råder så djupgående olika uppfattningar i Gällivare kommun.

Anf. 27 KARL-ERIK HÄLL (s):

Herr talman! Jag konstaterar att statsrådet nu fortsätter att tala om den här propositionen. Men låt mig nu äntligen få ett svar! Är det inte ett svar på den av mig ställda frågan, när statsrådet uppe i Gällivare kommun tycker att båda skolorna skall bibehållas och uttalar som sin uppfattning att det inte kostar mera, trots att skolstyrelsen, länskolnämnden och alla ansvariga myndigheter som handlägger detta har en annan uppfattning?

Men statsrådet föredrar att lyssna på den politiska minoritet som mycket högljutt har agerat i denna fråga. Jag förmenar dem inte att göra det. Men om ett statsråd åker ut i landet förväntar man sig att statsrådet uttalar sig i sakfrågan och inte deltar i något slags politisk opinionsbildning. Jag tog det för givet att statsrådsbesöket och uttalandena i samband därmed var avsedda att ge oss besked om att här tycker det ansvariga statsrådet någonting, och bakom detta tyckande finns det något annat, nämligen en beredskap från regeringens sida att också ställa upp med de resurser som måste finnas för att detta tyckande skall kunna omsättas i praktisk handling.

Jag skall ge statsrådet en möjlighet till att svara på den direkta frågan. Är det statsrådets mening och är det regeringens uppfattning att skolplaneringen i det fall som vi nu diskuterar skall följa statsrådets modell? I så fall, var är de resurser som måste till?

Om statsrådet svarar ja och ställer upp med resurserna, kan jag tala om, skall vi resa en byst över statsrådet Ulla Tillander. Vi vill inte lägga ner några skolor – tro inte det – men vi har fått brottas med en ekonomi som fortfarande

Nr 131

Tisdagen den
27 april 1982

*Om visst skolbyg-
ge i Gällivare
kommun*

*Om visst skolbyg-
ge i Gällivare
kommun*

är besvärlig och som inte har blivit bättre sedan vi blev av med 6 milj. kr.

Anf. 28 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Jag har redan svarat Karl-Erik Häll. Det är naturligtvis kommunen som fattar beslutet. Vad jag har gjort är att tillkännage min uppfattning i frågan. Det måste jag kunna göra. Att den sammanfaller med en stark politisk minoritets uppfattning hör också till saken. Denna minoritet består faktiskt av ganska många partier i Gällivare kommun, allra främst bland dem de tre icke-socialistiska partierna centern, folkpartiet och moderaterna.

Den ekonomiska bedömningen kan man naturligtvis också diskutera. Det är faktiskt så att ni från den socialdemokratiska sidan har anslagit medel till denna skola – ganska ansemliga resurser, om jag inte missminner mig.

Jag kan tillägga att man av Karl-Erik Hälls reaktion förstår att det är ömma tår jag har trampat på. Man brukar ju höja rösten när argumenteringen är svag. I den här frågan höjer man verkligen rösten, utan att argumenten blir bättre för det.

Jag tycker för min del att kommunalmän som har fattat beslut skall finna sig i att bli emotsagda. Jag kan medge att beslut som har fattats och är halvvägs på väg att genomföras naturligtvis är svåra att ompröva. Men beslut som i motsats till detta är färska och felaktiga ur vissa perspektiv måste i all rimlighets namn gå att ändra – och de måste framför allt kunna diskuteras.

Anf. 29 KARL-ERIK HÄLL (s):

Herr talman! Till att börja med vill jag säga att jag av det här upprepade svaret drar den slutsatsen att det icke var statsrådets mening att det skulle bli på detta sätt. Allra minst var det statsrådets mening att det skulle tillskjutas några medel för detta, och det var följaktligen ett tyckande utan egentligt värde. Jag hade annars tänkt att återinbjuda statsrådet till kommunen, för vi skulle, utan att höja rösten men med sakskaäl, kunna sätta oss ner tillsammans med ansvarigt folk i kommunen och det för skolan ansvariga statsrådet för att diskutera frågan samt ge det underlag som statsrådet sannerligen hade behövt. Hade statsrådet tagit sig tid att åka ut och titta på de här skolorna, exempelvis Skauloskolan, så skulle det säkerligen ha stått klart för statsrådet att någon renovering av den skolan till någorlunda rimliga priser är helt utesluten. Jag är alldeles klar över att den bild vi då hade givit statsrådet skulle ha varit värdefull för statsrådets fortsatta tyckande.

Jag har nu slutgiltigt den uppfattningen att vi inte skall bry oss om vad statsrådet tyckte, därför att det bara var fråga om ett personligt tyckande som kunde ha kommit från vem som helst. Hade jag haft den uppfattningen från början skulle jag inte ha besvärat kammaren med den här frågan.

Anf. 30 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Jag har faktiskt inte räknat med att den politiska majoriteten i Gällivare kommun skulle rätta sig efter vad jag har sagt. Det var heller inte min avsikt, utan vad jag gav uttryck för var min uppfattning om den konkreta frågan.

Världen styrs ju faktiskt inte av en sådan oinskränkt vishet att de beslut som fattas inte kan ifrågasättas. Gällivare kommun är i det fallet inget undantag.

Anf. 31 KARL-ERIK HÄLL (s):

Herr talman! Jo då, fru statsråd, vi skulle så gärna lyssna till och också låta oss vägledas av statsrådets tyckande, för vi tycker mycket lika i denna fråga. Vi skulle väldigt gärna vilja bygga flera skolor, som jag nämnde, men inte i det här området, för det är enligt vårt förmenande ett mycket gynnat område. Avståndet mellan de låg- och mellanstadieskolor som statsrådet nu föreslår skall renoveras är 3 km. Jag sade i mitt anförande att vi har exempel där avståndet är lika många eller fler mil. Men om statsrådet inte vill satsa några medel och lägga någonting så att säga i botten, då är naturligtvis den slutsats jag får lov att dra följande: Här kostar man på sig att vara alla goda gåvorigare på kommunens bekostnad. Jag förväntade mig ett annat uppträdande av statsrådet.

Anf. 32 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Det är väldigt intressant att lyssna på Karl-Erik Häll, för han ger faktiskt uttryck för den vanliga socialdemokratiska inställningen, att man vill arbeta enligt modellen med centrala direktiv för hur man skall göra lokalt. Jag tycker att Karl-Erik Häll skall ta del av det vi har skrivit i propositionen om flexibel skolplanering. Motiveringen till satsningen på mindre skolenheter, som vi har talat om där när det gäller t. ex. högstadiet, håller också för låg- och mellanstadiet. Men där finns det stora möjligheter i dag att arbeta efter olika modeller.

Jag skulle vilja ta upp en punkt som Karl-Erik Häll inte pekade på alls när det gäller kostnader. Det är väl ändå så, om inte jag tar fel på den punkten, att detta med skolskjuts kommer man att få diskutera, om man centraliserar skolan till Puoltikasvaara. Barnen i Skaulo åker ju faktiskt i dag inte skolskjuts. Men skall de gå i Puoltikasvaara får de åka skolskjuts, och det kommer att medföra ganska stora kostnader.

Anf. 33 KARL-ERIK HÄLL (s):

Herr talman! Med anledning av det senaste vill jag säga att barnen i Skaulo visst åker skolskjuts. Det hade också blivit klart om statsrådet talat med skolstyrelsen eller besökt platsen. Alla barn som inte går i låg- eller mellanstadiet åker skolskjuts varje dag till det lilla högstadiet i Nilivaara, som vi har lagt ned stor möda på att behålla. Så jag måste säga att en påspädning med de skolskjutsar för 3 km per dag som det här är fråga om drunknar i den skolskjutsbudget som vi har på grund av länets struktur.

Sedan skulle jag vilja säga att jag inte efterlyst några centrala direktiv. Jag har ingenting emot centrala direktiv, om de är kloka och helst följs upp genom centrala medel. Men här är det inte fråga om några centrala direktiv – här är det bara ett onyanserat tyckande av ett statsråd utan några medföljande resurser. Det är det jag i dag reagerar emot.

Anf. 34 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Det var intressant att Karl-Erik Häll hänvisade till att högstadiaceleverna åker skolskjuts. För det är väl ändå så att eleverna på låg- och mellanstadiet i Skaulo i dag inte åker skolskjuts.

Anf. 35 KARL-ERIK HÄLL (s):

Herr talman! Jag vill trots allt gärna åter inbjuda statsrådet till Gällivare kommun, så skall vi ge en ordentlig, ingående bild av hur skolväsendet och skolskjutsarna fungerar och hur det i övrigt ser ut i en glesbygdskommun. Jag tror att det vore värdefullt för statsrådet. Det är kanske litet sent påtänkt, men välkommen ändå!

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1981/82:349 om skolämnet arbetslivsorientering

Anf. 36 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Ing-Marie Hansson har frågat mig om hur jag rent principiellt ser på betydelsen av ämnet arbetslivsorientering som en förberedelse för kommande yrkesverksamhet för den som gått ut social servicelinje (Ss-linjen) i gymnasieskolan.

Arbetslivsorientering är ett ämne på de tvååriga yrkesinriktade linjerna. Ämnet utgör ett led i elevernas arbetslivsförberedelse. Det skall ge en bred arbetslivs- och samhällsorientering som en allmän bakgrund för framtida yrkesverksamhet. I ämnet ingår bl. a. orientering om förhållanden på arbetsmarknaden och i arbetslivet. Undervisningen i ämnet samhällskunskap har samma mål och innehåll.

Vidare är en rad arbetslivs- och yrkesorienterande moment inbyggda i själva undervisningen på Ss-linjen.

Den tvååriga Ss-linjen har sedan läsåret 1979/80 funnits som försöksverksamhet. Linjen är avsedd för dem som vill arbeta med människor, som av fysiska, psykiska eller andra skäl har svårt att klara sig på egen hand i det dagliga livet. Riksdagen har helt nyligen bifallit regeringens förslag i årets budgetproposition om att Ss-linjen skall bli reguljär fr. o. m. läsåret 1982/83. Förslaget om en regularisering byggde på de positiva erfarenheterna av linjen i den utvärdering SÖ gjort. Det fanns dock vissa förändringar som SÖ ville göra beträffande ämnena och timtal för ämnena. Bl. a. har SÖ föreslagit att ämnet arbetslivsorientering utgår och att moment från ämnet tas in i ämnena

samhällskunskap och social servicekunskap, ett av linjens karaktärsämnen.

En sådan ändring stämmer överens med vad gymnasieutredningen utifrån sina analyser lagt fram som ett generellt förslag i sitt betänkande (SOU 1981:96) En reformerad gymnasieskola. Utredningen har nämligen föreslagit dels obligatorisk samhällskunskap i de korta yrkesinriktade studieprogrammen, dels att de moment i arbetslivsorientering som gäller studie- och yrkesorientering, arbetsplatsförhållanden, praktikförberedelser m. m. förs till de yrkesinriktade karaktärsämnena.

SÖ och gymnasieutredningen har alltså var för sig föreslagit samma ordning. Jag ser detta som ett uttryck för en strävan att bättre än hittills integrera de olika delarna av ämnet arbetslivsorientering i befintliga, etablerade ämnen. Jag räknar med att SÖ kommer att ge stöd för detta i de kommentarer som skall ges till tim- och kursplanerna för Ss-linjen.

Min principiella inställning är sammanfattningsvis att de moment jag här talat om är viktiga för elevernas praktik- och yrkesförberedelse. Jag hoppas att dessa moment skall komma mer till sin rätt på det sätt som nu föreslagits.

Anf. 37 ING-MARIE HANSSON (s):

Herr talman! Jag vill först tacka för svaret.

Vid den diskussion som fördes i anledning av den föregående frågan sade statsrådet att världen inte styrs med sådan vishet att beslut som fattas inte kan ifrågasättas. Jag vill hänvisa till detta och vädja att statsrådet beaktar det i samband med den här frågan.

Den sociala servicelinjen är en bra utbildning, och den är relativt okänd. Både elever och avnämare är ofta okunniga om vilka arbetsuppgifter denna utbildning förbereder för. Det är ett område som befinner sig i mycket snabb utveckling. Allt detta talar för att eleverna måste få en god förberedelse för att kunna tillvarata sina intressen på arbetsmarknaden.

När det gäller hänvisningen till gymnasieutredningen, som ännu inte är remissbehandlad, vill jag framhålla att man där har lagt fram ett förslag om förändring av arbetslivsorienteringen. Men det är ett genomtänkt förslag, som är en helhet, varför jag finner att det vore olyckligt om man i det här sammanhanget föregrep gymnasieutredningen och remissyttrandena genom att bryta ut en enda yrkesinriktad linje och göra en annan uppläggning av ämnet arbetslivsorientering just när det gäller den sociala servicelinjen.

Slutligen vill jag säga att behandlingen av det här ärendet har varit litet annorlunda än vad som är vanligt. SÖ har sålunda inte utarbetat tim- och kursplancförslag tillsammans med arbetstagarorganisationen, utan endast tillsammans med den tänkta arbetsgivarparten, nämligen Kommunförbundet. Kommunalarbetareförbundet har i sitt yttrande över det färdigarbetade förslaget begärt att få ett nytt förslag och därmed hänvisat till att den förändring som sker är att man, samtidigt som man tar in ämnet arbetslivsorientering i ämnena samhällskunskap och social servicekunskap.

Nr 131

Tisdagen den
27 april 1982

*Om skolämnet
arbetslivsorientering*

minskar på ämnet social servicekunskap, vilket är ett karaktärsämne för linjen, med 40 timmar; detta har statsrådet själv anfört.

Sådana saker gör att jag finner det ganska olyckligt att följa den linje som SÖ har arbetat med. Jag vill därför fråga statsrådet om det inte är möjligt att omarbete det här förslaget och komma med ett annat.

Anf. 38 Statsrådet ULLA THILANDER:

Herr talman! Som jag framhöll i mitt svar har SÖ föreslagit att ämnet arbetslivsorientering visserligen skall utgå som självständigt ämne men att de olika momenten från det ämnet skall tas in i och behandlas tillsammans med ämnena samhällskunskap och social servicekunskap. Jag vill åter understryka att SÖ och gymnasieutredningen har samma uppfattning, vilket säkert beror på en medveten strävan att göra det bästa möjliga av arbetslivsorienteringen.

Jag vill lugna Ing-Marie Hansson med att säga att kontakter med arbetsmarknad och samhälle är en självklar del av gymnasieskolans arbete, oberoende av om vi har dessa saker med på schemat som separata ämnen eller inte. Som exempel på det kan jag nämna att ett huvudmoment i samhällskunskap och social servicelinje i SÖ:s förslag just är arbetsmarknadsfrågorna och förhållandena i arbetslivet. Ett annat huvudmoment i social servicekunskap är arbetslivsorientering. Enligt min uppfattning finns det stora möjligheter att samarbeta med samhället utanför skolan i dessa frågor, som ju rör arbetslivet.

Anf. 39 ING-MARIE HANSSON (s):

Herr talman! Jag skulle vilja hänga på där och vädja till statsrådet att allvarligt överväga om det ändå är lämpligt att i det här skedet föregripa gymnasieutredningens förslag när det gäller en enda yrkesinriktad linje. Jag måste säga att skillnaden mellan att överföra arbetslivsorienteringen till ämnena samhällskunskap och social servicekunskap då blir att man inte får den uppläggnings- och inriktning av arbetslivsorienteringen som ämnet nu har genom att det direkt förbereder eleverna för den kommande yrkesrollen.

Jag trodde att statsrådet särskilt skulle ta upp kopplingen till högskolebehörigheten och att den var en av anledningarna till att man har flyttat vissa moment från ämnet arbetslivsorientering till samhällskunskap för att få en motsvarighet till vad som ligger på den sociala linjen, men det gjorde inte statsrådet. Jag tror att detta var ganska bra, eftersom den sociala linjen icke är yrkesförberedande, vilket däremot den sociala servicelinjen är. Även detta motiverar att man betraktar arbetslivsorienteringen för social servicekunskap på ett annat sätt.

Jag vill inte försvåra eller låsa propositionsskrivandet på denna punkt. Jag tror att det viktigaste är att vi får en bra utbildning och att den inte förändras så snabbt att de möjligheter som den ger förfuskas. I dag är ändå 70 % av dem som har genomgått ämnet arbetslivsorientering mycket nöjda med utbildningens inriktning och uppläggnings.

Anf. 40 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Det är faktiskt så att social servicelinje har varit den enda linje i gymnasieskolan som har haft både obligatorisk samhällskunskap och arbetslivsorientering. På de flesta skolor som har haft försök med social servicelinje har man velat få till stånd en integrering av ämnet arbetslivsorientering med samhällskunskap och yrkesämnena. Man pekar bl. a. på att eleverna på det viset får färre ämnen. Jag tror också att arbetslivsfrågorna på det sättet kommer in i sitt naturliga sammanhang i undervisningen.

Jag vill också understryka att det är viktigt att man understryker helheten i orienteringen om arbetslivet. Den är en del av orienteringen om samhället, och det är en viktig pedagogisk princip att gå från delen till helheten och från helheten till delen. Analys och syntes är sidor av samma sak. Det är väsentligt att man inte styckar sönder ett ämne utan har möjlighet att med en och samma lärare diskutera det som hänger samman.

Jag vill instämma med Ing-Marie Hansson när hon säger att målet måste vara en bra utbildning, och det har det också varit fråga om på denna punkt.

Anf. 41 ING-MARIE HANSSON (s):

Herr talman! Jag vill till Ulla Tillander ställa ett par avslutande frågor. Vad är anledningen till att man inte har låtit Kommunalarbetareförbundet delta i utformningen av tim- och kursplanerna i denna utbildning. Kommer Ulla Tillander i det fortsatta beredningsarbetet inom regeringskansliet att höra och ta hänsyn till Kommunalarbetareförbundet, så att förbundet ges tillfälle att verkligen, utifrån sina erfarenheter, tillföra det slutliga förslaget sina synpunkter?

Anf. 42 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Vad jag känner till är att SÖ har haft kontakt med LO. Den senare frågan får Ing-Marie Hansson ställa till LO.

Jag vill till slut understryka att inget av innehållet i ämnet arbetslivsorientering har försvunnit ur utbildningen. Ämnesinnehållet har bara förts över till andra ämnen, och det har nu formulerats mer konkret. Jag kan också tala om för Ing-Marie Hansson att ämnet, att döma av inspektörsrapporter, tydligen inte har fungerat särskilt bra ute på skolorna. Det får dock antas ge bättre resultat, om lärarna i samhällskunskap resp. yrkesämnena var för sig tar upp de delar som de behärskar.

Integreringen med t. ex. det större ämnet samhällskunskap betyder inte alls att man stänger till dörren mot arbetslivet utanför skolan. Tvärtom betyder det att en större del av skolan öppnas för inflytande därifrån.

Anf. 43 ING-MARIE HANSSON (s):

Herr talman! Enligt de uppgifter som jag har fått från utvärderingen har det visat sig att 70 % är nöjda med det sätt som arbetslivsorienteringen har fungerat på. Vidare har skolinformatörer från fackföreningsrörelsen givit en positivare bild av arbetslivsorienteringen. Det hade varit angelägnare att gå

vidare och förbättra arbetslivsorienteringen i stället för att, som jag upplever att Ulla Tillander gör i sina kommentarer, gå tillbaka till att låta lärarna få huvudansvaret för verksamheten.

Jag kan vidare inte riktigt förstå hur det förhållandet att karaktärsämnet social servicekunskap skall minska med 40 timmar samtidigt som det läggs till moment från arbetslivsorienteringen kommer att, som Ulla Tillander säger, innebära en förbättring. När det gäller ämnet samhällskunskap ökar timantalet – det är riktigt. Men då blir det också en anpassning till det jag nämnde, utbildningen inom social linje.

Jag vill bara vädja till Ulla Tillander att ta detta i beaktande och undersöka, om man inte skall avvakta gymnasieutredningen, innan man gör några sådana här enstaka förändringar inom gymnasieskolan.

Anf. 44 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Jag vill återigen poängtera för Ing-Marie Hansson att arbetslivsorientering inte är knutet till ett enskilt ämne. Det skall egentligen vara en naturlig del av undervisningen i övrigt, just med den motiveringen att elevernas utbildning skall ha en god verklighetsanknytning. Det gäller faktiskt all undervisning.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1981/82:330 om Electrolux verksamhet i Svängsta

Anf. 45 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jörn Svensson har frågat mig vad regeringen avser att göra med anledning av läget vid Electrolux i Svängsta.

Bakgrunden till frågan är att Facit AB efter slutförda MBL-förhandlingar varslat del av personalen om uppsägning.

Facits tillverkning av kontorsmaskiner bedrivs, förutom i Svängsta, även i Bräkne-Hoby, Malmö, Sölvesborg och Åtvidaberg. Enligt vad jag erfarit hänger beslutet att minska personalen samman med den snabba teknikutvecklingen inom bolagets produktområde. För att bibehålla sin ställning på marknaden satsar bolaget på ett nytt elektroniskt produktprogram. Den nya tekniken har tyvärr en negativ effekt på sysselsättningen, eftersom tillverkning av de nya produkterna kräver en väsentligt mindre arbetsstyrka än de äldre.

Jag är medveten om att situationen i Karlshamns kommun är besvärlig, dels på grund av de nu aktuella förändringarna, dels genom att också angränsande kommuner drabbats av liknande omställningar. Det är därför väsentligt att kommun, länsstyrelse och utvecklingsfond tar initiativ för att söka lösa sysselsättningsproblemen och därvid utnyttjar de resurser regeringen under senare år tillskapat för att stimulera nyföretagande och expansion. De omedelbara sysselsättningsproblemen får dock i första hand

lösas med sedvanliga arbetsmarknadspolitiska medel. Några extraordinära insatser är f. n. inte aktuella.

Nr 131

Tisdagen den
27 april 1982

Anf. 46 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag får väl tacka för svaret, även om det egentligen bara var ett sätt att med många ord säga ungefär: Det här problemet bryr jag mig inte om. Icke förty föränleder detta svar följdfrågor av mer vittgående slag än dem jag först har berört.

Vi vet att det förekommer en avsevärd omgruppering av kapital – i detta land och ut ur detta land. Dels är det en omgruppering från produktionskapital till finans- och spekulationskapital, dels från kapital satsat på svensk botten till kapital satsat i andra länder.

Vi vet också att denna typ av omgruppering i bästa fall pågår på ett sätt som på en gång har drabbat flera orter i samma landsända, vilket svaret också antydde.

När det gäller Svängsta skall utrustningen från den fabriken föras över till Brasilien. Brasilien är en militärdiktatur, där regimen med hjälp av officiella och inofficiella polisgrupper och mordkommandon bedriver utrotning av fackföreningsledare. Kantänka är det billigare för en multinationell concern att bedriva produktion under sådana omständigheter.

Den första följdfråga som jag vill ställa är föranledd av att vi nu kan se verkningarna av en sådan här omgruppering av kapital för en landsända koncentrerade. Hur länge ämnar regeringen låta denna omgruppering, denna dränering av resurser som drabbar industriort efter industriort fortsätta?

Skall detta flöde få fortsätta i det oändliga? Eller avser regeringen att framdeles företa sig någonting för att hindra denna typ av utarmning?

Min andra följdfråga är följande. Om det nu finns äldre industrier här i landet som på grund av den tekniska utvecklingen inte kan hålla samma sysselsättning som tidigare måste detta, om inte en väsentligt ökad arbetslöshet blir följd, följas upp genom att man etablerar nya industrier. Man satsar nytt kapital på nationell botten. Detta är väl inte något nytt beslut, som kommer som en blix från en klar himmel. Jag förmodar att både företagsledningen och kanske rent av industridepartementet har vetat om detta ganska länge. Om man vet en sådan här sak, som måste ha varit förberedd sedan lång tid tillbaka, varför står man nu och säger att vi kan lösa dessa problem bara med de vanliga arbetsmarknadspolitiska stödåtgärderna? Varför har man inte i tid, redan för några år sedan, förutsett denna utveckling? – den gick ju att förutse.

Anf. 47 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jörn Svensson säger att problemet är en fråga om omgruppering av kapital. Ja, det har under senare år otvivelaktigt förekommit en omgruppering av kapital, helt enkelt därför att vi i detta land inte har varit tillräckligt konkurrenskraftiga. För att upprätthålla den internationella marknaden har svenska företag i viss omfattning tvingats att

*Om Electrolux
verksamhet i
Svängsta*

omgruppera kapital. Till stor del har detta dock skett, inte med kapitalexport, utan med kapital som har lånats i etableringsländerna. Först och främst är det dock en omgruppering av teknik som vi bevitnar och som vi har uppmärksammat. Jörn Svensson måste vara medveten om att hela det ambitiösa program för teknisk forskning och utveckling som sedan några år tillbaka utvecklats har sin karaktär av att vi måste möta den förändrade tekniken med offensiva insatser på områden där vi kan flytta fram våra positioner.

Man kan nog också säga att vi har varit ganska framgångsrika i detta land, bl. a. inom elektroniken, i att möta den utmaning som den nya tekniken har medfört. Att vi inte har kunnat ersätta bortfallet av sysselsättning i full utsträckning beror på att vi hittills inte har varit konkurrenskraftiga i tillräcklig omfattning. Jag vill påminna Jörn Svensson om att vi nu är tillbaka vid ungefär den relativa konkurrenskraft som vi hade i början av 1970-talet. Här finns alltså nu goda förutsättningar för att, som jag ser det, på nytt få en tillväxt i svensk industri som kompenserar den förlust av arbetstillfällen som vi vidkänts till följd av den tekniska utvecklingen.

Anf. 48 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Industriministern viker helt och hållet undan. Han talar om hur viktigt det är att vi möter den förändrade tekniken. Samtidigt har han tidigare i sitt svar sagt att han inte har någonting att föreslå i denna situation. Vi tänker inte göra någonting, säger han. Den fråga som jag tänkte att industriministern skulle ge mig svar på var just varför denna motsägelse finns i hans anförande. Nog skulle ni ha kunnat veta att denna teknikförändring när det gäller kontorsmaskiner var på väg. Det är ju inget nytt – det har man under åtskilliga år vetat i Svängsta, i Stockholm och över hela landet, där man sysslar med sådana här frågor. Ni har nu suttit i regeringen under ett antal år, och ni hade gott kunnat förutse att detta skulle kunna drabba de orter som har denna typ av industri. I det akuta läge som nu uppstår, när utrustning skall flyttas till Brasilien – någonting som industriministern försiktigtvis inte tar upp, därför att det är stötande och otrevligt att beröra – är det mycket egendomligt att industriministern inte har någonting att säga eller att föreslå. De 80 hushåll som nu omedelbart drabbas just i Svängsta skall tydligen finna sig i att ingenting skall göras, att de skall bli av med sin försörjning. De skall användas för att ytterligare svälla den arbetslöshetsarmé som ni vill tillskapa här i landet för att företagen skall kunna välja och vraka. Är det inte bättre att säga att just detta är er avsikt? Det är ju vad som framgår. Hade ni haft någon annan avsikt, skulle ni mycket väl i god tid ha kunnat ta reda på att denna tekniska förändring skulle inträffa och att den skulle ställa till bestämda problem på bestämda orter. Då hade ni också kunnat förbereda eventuella motåtgärder.

Varför har ni inte i tid tagit reda på detta? Varför gick det inte att tala med Electrolux? Lämnade företaget inte ut informationer? Varför kan ni ingenting göra, trots att ni haft tid på er?

Anf. 49 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jörn Svensson anklagar mig för att sväva ut. Jag skall inte skicka tillbaka beskyllningen, men nog tycker jag att debatten skulle vinna på om vi koncentrerade oss på vad problemet egentligen gäller.

Jörn Svensson säger att vi inte har någonting att föreslå. Det har vi visst! Vi har under de senaste åren skapat en rad resurser för utveckling av ny teknik i svensk industri. Det fältet är fritt. Lönsamma, intressanta framtidsprojekt kan i dag finansieras – obetingat. Så till vida är det inget problem. Problemet är att vår konkurrenskraft, eftersom vi är så beroende av exportmarknaderna, hittills inte har varit av den klassen att det skapats en sådan efterfrågan på marknaden som ästadkommer de nya, djärva grepp som man skulle vilja efterlysa. Vi kan t. ex. se på ett så betydelsefullt företag som L M Ericsson. Där har man legat långt framme, men man har – trots att man internationellt sett har varit mycket framgångsrik – ändå inte förmått kompensera den nya tekniken från sysselsättningsynpunkt.

Anf. 50 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Varför kan inte industriministern svara på de frågor jag har ställt? Regeringen måste ju ha vetat, åtminstone sedan fem år tillbaka, att en sådan här förändring av tekniken när det gäller kontorsmaskiner skulle ge utslag. Är man så underordnad Electrolux och de multinationella finansintressena, att man inte ens vågade begära besked om när de här problemen skulle uppstå och när de förväntades drabba svensk industri, så att man i god tid hade kunnat företa sig någonting? Är man verkligen en sådan slav under det multinationella kapitalet att man varken vill eller vågar göra detta? Eller är man anhängare av en ideologi som går ut på att när Hans Werthén vill göra någonting – när han t. ex. vill flytta ett företag till Brasilien och kasta ut 80 man i arbetslöshet – då är det regeringens främsta uppgift att bara sitta vid sidan om och titta på?

Anf. 51 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Nu tycker jag faktiskt att debatten urartar. Visst har vi vetat sedan fem år tillbaka t. ex. vilken väg elektroniken tar, och visst vet vi ungefär hur robotiseringen av svensk industri kommer att utveckla sig. Men vi lever faktiskt i en fri ekonomi. I den här diskussionen anklagar Jörn Svensson mig som om jag skulle vara industriminister i ett statskapitalistiskt land. Men det är jag inte. Jag är industriminister i ett land med fri ekonomi. Regeringen skapar förutsättningarna när det gäller kapital för nyetablering eller teknisk forskning och utveckling, men det måste vara företagen som bedömer marknaderna och som utifrån den bedömningen också etablerar och utvecklar produktionen. På grund av kostnadsexplosionen 1974, 1975 etc. har företagen hittills inte haft en konkurrenskraft som gjort det möjligt för dem att expandera i tillräcklig omfattning. Nu finns förutsättningarna, eftersom vi har varit framgångsrika i vår ekonomi.

Jörn Svensson! Förväxla inte Sverige, som är ett fritt land, med vissa andra länder som inte har denna fria ekonomi!

Tisdagen den
27 april 1982

*Om Electrolux
verksamhet i
Svängsta*

Anf. 52 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Det där sista bekräftar bara vad jag hela tiden trott om Nils Åslings frihetsbegrepp. Någon frihet för de 80 som kastats ut i arbetslöshet skall det inte finnas, utan det är bara för Electrolux, bara för aktieägarna och de stora kapitalägarna som friheten skall finnas. Det är innebörden av frihet och fri ekonomi. Men jag har en helt annan uppfattning.

Nu erkänner ju Nils Åsling precis det som jag hela tiden har kritiserat honom för. Han har vetat att det här skulle inträffa. Det är höjden av cynism att han vetat detta i flera år och att han när skrällen kommer inte har någonting att ge de 80 som skall gå. Han säger bara: Ni får gå, ut med er i arbetslöshetsarmén!

Det är Nils Åslings frihetsbegrepp, och det är avslöjande nog. Så talar inte en demokrat, så talar en anhängare av kapital- och fåtalsvälde. Det fanns nämligen en rätt stor sektor här i landet och finns alltså av statlig företagsamhet. Med en god planering och med information i god tid – ett antal år i förväg – skulle åtgärder ha kunnat vidtas i Blekinge.

Anf. 53 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Nu tycker jag att Jörn Svensson sticker ut huvudet och hakan litet vårdslöst. Även de statligt ägda företagen måste kunna sälja sin produktion. Det visar om inte annat de akuta svårigheterna. I den typ av ekonomier, som tydligen är Jörn Svenssons drömvärld och där man genom central planering och ingripanden från regeringen kommenderar vilken produktion företagen skall ha – oavsett om den går att sälja eller inte –, är det klart att det här fungerar till en viss gräns. Men vi ser i den typen av ekonomi hur utslagningsprocessen blir ännu brutalare och ur demokratisk synpunkt mycket mer äventyrlig och fasansfull, om vi ser till vissa statskapitalistiska länder i vårt grannskap.

Jag tror ändå att det enda receptet är att anpassa produktionen till vad marknaden ger möjligheter till, att se till att man har en ekonomi så att man är konkurrenskraftig och så att man kan erbjuda alla jobb. Det är detta mål som den här regeringen har.

Anf. 54 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Det är märkligt hur Nils Åsling springer runt på sidoområden, som vi inte alls skall debattera här. Varför kan jag inte få ett svar på frågan: Vad är orsaken till att man visste i så god tid vad som skulle hända men ändå inte har någonting att företa sig? Denna handlingsoduglighet kan då inte vara en slump – den måste vara avsiktlig, och den måste ingå i en politik som skall skapa ökad arbetslöshet.

Ni talar om att man måste ha marknadsförutsättningar. Javisst, men genom att ständigt på ort efter ort kasta ut nya skaror i arbetslöshet, så minskar ni i själva verket den nationella marknads omfång och minskar därmed i verkligheten industrins lönsamhet, dess marknad och dess förmåga att sälja. Det sambandet ser ni inte, lika litet som 1930-talets borgerliga politiker gjorde det. Jag hoppas med anledning av det att ni får samma öde

som de. Varken i Svängsta eller bland några arbetande människor i det här landet förtjänar ni i centerpartiet och ni i regeringen en enda röst.

Nr 131

Tisdagen den
27 april 1982

Anf. 55 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Får jag till sist säga att om man, som Jörn Svensson gör, bortser från de ekonomiska realiteterna och bortser från vad det är som ändå är avgörande för att vi skall kunna erbjuda sysselsättning, kan man föra en debatt på dessa villkor. Men det är ju ändå meningslöst i sak. Här gäller det ju att tillverka produkter som går att sälja. Det gör man inte genom att ge direktiv eller order. Vi har från den här regeringens sida lagt ned större möda än någon tidigare regering i Sverige på att säkra sysselsättningen, på att investera i ny teknik, på att ha framförhållning och på att när det gäller teknisk utveckling och forskning också erbjuda nytillkommande företag och företagare det stöd som de förtjänar för att kunna delta i förnyelsen av svenskt näringsliv. Kom inte, Jörn Svensson, med en diskussion utifrån ett helt annat samhällsekonomiskt system och tro att det skall kunna gå att omplantera på svenska förhållanden!

*Om Electrolux
verksamhet i
Svängsta*

Anf. 56 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag diskuterar inte något annat samhällsekonomiskt system. Vi diskuterar hela tiden den konkreta situationen – vi diskuterar Svängsta, och vi diskuterar Sverige. Jag har fortfarande inte fått något svar på frågan: Om ni sedan lång tid tillbaka kände till dessa svårigheter, varför har ni då ingenting gjort för att möta dem?

Också i en ekonomi av det här slaget kan man faktiskt – med det begränsade handlingsutrymme som trots allt finns – stöta på vissa svårigheter. Det finns bättre politik och sämre politik också i den här typen av samhälle.

Men så särskilt mycket har ni ju inte gjort för sysselsättningen. Nils Åsling skall inte skryta om det, för med den politik som ni för ökar ju arbetslösheten – och den har stadigt ökat.

Skulle jag inte kunna få ett rejält, rakt och enkelt svar på dessa frågor: Varför underlät ni att göra någonting, när ni visste att de här problemen skulle komma? Varför företog ni er ingenting? Varför tog ni inga kontakter?

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1981/82:212 till socialutskottet

1981/82:213 till finansutskottet

1981/82:216 till socialförsäkringsutskottet

Nr 131

Tisdagen den
27 april 1982

11 § Föredrogs och hänvisades
Motion
1981/82:2513 till jordbruksutskottet

12 § Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 1981/82:36
Skatteutskottets betänkanden 1981/82:50, 52, 54 och 55
Socialutskottets betänkande 1981/82:40
Näringsutskottets betänkande 1981/82:29
Civilutskottets betänkanden 1981/82:28 och 38

13 § Anf. 57 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista skall skatteutskottets betänkanden 50 och 52, utbildningsutskottets betänkande 23 och civilutskottets betänkande 38 uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden samt konstitutionsutskottets betänkande 36 sättas sist.

14 § Anmälades och bordlades

Motionerna

1981/82:2514 av *Allan Ekström*

Vårdnad och umgänge m. m. (prop. 1981/82:168)

1981/82:2515 av *Erik Hovhammar m. fl.*

Avdrag för utdelning på icke börsnoterade aktier, m. m. (prop. 1981/82:191)

15 § Kammaren åtskildes kl. 16.37.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert